

Naš List

Neodvisno politično glasilo za Slovence

Izhaja vsako soboto: ako je ta dan praznik, pa dan poprej. Velja za celo leto 5 K, za pol leta 2 K 50 v. — Naročnina se plačuje vnaprej, na naročbe brez istočasno vposlane naročnine se ne ozira. — Posamezne številke po trafikah po 10 v.

Z mesečno prilogo
Slovenska Gospodinja

Uredništvo in upravnništvo je v Kamniku, kamor naj se izvolijo pošiljati dopisi, naročnina in reklamacije. Rokopisi se ne vračajo. — Oglasi se računajo trisopna petit-vrsta po 14, 12 in 10 v. za 1-, 2- oz. 3krat, za večkrat izdatno znižane cene.

Vsebina: Gaučev padec. — Dr. H. Tuma: K našemu programu. — Volitve na Ogrskem. — Političen pregled. — Štajersko: Razno. — Koroško: Razno. — Primorsko: Avstro-italij. meja. — Kranjsko: Dr. V. Ravnihar: Zakaj smo vstopili v izvršev. odbor narodno-napredne stranke? Razno. Podlistek: Rovte. — Žena in socializem.

Gaučev padec.

Ljudje padejo, ali ideje ostanejo.
Min. pred. Gauč, 23. febr. t. l.

Volilna reforma, kakor jo je predložil ministrski predsednik baron Gauč, je razburila vse duhove. Nekaterim je prišla prekmalu, večina jo je sploh odklanjala, a se tega povedati ni upala, in le majhen del zbornice jo je sprejel z odkritosrčnim veseljem. Dolgo časa so se zbirali vsi skrivni nasprotniki volilne reforme v nepopisni jezi do Gauča, kakor da je volilna predloga njegova iznajdba, in ne posledica in uspeh dolgoletnih vročih in krvavih bojov za ljudske pravice. Od leta 1848. do danes nimamo v Avstriji drugega, kakor boj za demokracijo, boj za ljudstvo v nasprotju z veleposestvom, klerikalizmom, plemstvom in dinastijo.

Prvotno se je opiral državni zbor na deželne zборе, iz njih srede so bili poslani zastopniki v dunajski parlament. Leta 1873. so bili pozvani prvič v dunajsko zbornico možje, ki so jih volili privilegirani stanovi. Ostanek tega dobimo še danes v dejstvu, da ima n. pr. 16 veleposestnikov v Šleziji toliko pravic kakor nad 95.000 Slovencev na Kranjskem. Taka krivična razdelitev je še danes podlaga volilnemu redu za državni zbor. Pričetkom osemdesetih let so zmanjšali pogoj volilne pravice tako, da je smel voliti vsakdo, ki je plačeval vsaj pet

goldinarjev direktnega davka. Kasneje na štiri goldinarje. Toda že Badeni je uvidel, da je parlament na podlagi takih privilegijev ne le največja krivica, ampak da je tudi nemogoče, izvršiti z njim kako resno delo. Prisiljen je ustanovil leta 1897. takozvano peto kurijo, kateri je dal 72 mandatov. Število poslancev se je pomnožilo s tem od 353 na 425. Ta kurija pa ni bila namenjena samo tistim, ki nimajo v ostalih štirih razredih nobene volilne pravice, ampak vsemu prebivalstvu, tako da je volil vsak tak, ki plačuje vsaj 8 K letnega davka, po dva krat, vsi drugi smejo voliti le po enkrat.

Jasno je bilo kakor beli dan, da je tudi Badenijeva volilna reforma le za hipno pomoč. Ljudstvo je demonstriralo in revolucioniralo, in revolucionirati je pričelo tudi plemstvo. Vsakdo je imel svoje povode. Dinastija je imela veliko šolo na Ogrskem. Treba se je bilo torej odločiti, odnosno poiskati oporo. Krona se je odločila za ljudstvo, ker je prišla še pravočasno do spoznanja, da je baš to z revolucionarnim duhom demokracije napolnjeno ljudstvo, ki ruje pravzaprav neprestano proti državi, vendar njena največja, najmočnejša in trajna zaslomba. Po naročilu vladarja je sestavil in predložil zbornici baron Gauč volilno reformo, mož, ki je bil pred nekaj meseci najstrastnejši nasprotnik vsake take volilne reforme, ki bi hotela odpraviti pravice gotovih stanov.

Grof Taaffe je podlegel leta 1893. s svojo volilno reformo, in tudi Körber ni porabil dne 8. junija 1900, da bi strl moč in predpravo fevdalizma. Šele Gauč je bil poklican, da uniči gnjilobo in trhllost države t. j. privilegije gotovih narodov in slojev.

Splošna in enaka volilna pravica je postala njegova deviza. In predložil je zbornici svoj načrt dne 23. februarja t. l., kakor je dejal sam: ne ideal volilne reforme, ampak izpremembo, ki je politično mogoča t. j. za katero bo mogoče dobiti v sedanji zbornici potrebno dvetretinsko večino.

Bistvo te volilne reforme je sledeče: volilec je vsakdo, ki je dopolnil vsaj do dne razpisa volitve štirindvajseto leto in biva najmanj vsaj eno leto v dotičnem volilnem okraju. Število poslancev se poviša za 30, tako da bo vseh 455. Vsak volilni okraj voli po enega poslanca (izjemo dela le Galicija, kjer volijo kmetijski volilni okraji po dva poslanca). Mesta in kmetijske občine volijo vsak za se, izjemo dela le Kranjska, Koroška, Goriška, Istra in Dalmacija, ki nimajo razen stolnih mest nobenih skupin trgov, mest oz. industrijskih krajev. Izvoljen je vsakdo, ki dobi nad polovico oddanih glasov. Pri določevanju volilnih okrajev se je ozirala vlada na davčno moč, število prebivalstva in kulturno stopnjo dotičnih dežel. Na dlani leži, da je storil to Gauč iz neizogibnih ozirov do Nemcev in strank, ki jih je rabil pri glasovanju. Tako bi dobili n. pr. Nemci, dasi tvorijo komaj 35% vsega prebivalstva, 46% poslancev. (Dosedaj jih imajo 49%). Največ bi dobili po tej volilni reformi mi Slovenci, ki imamo do sedaj 15 poslancev, a po Gaučevem načrtu bi jih dobili 23 ali z drugimi besedami: Slovenci, ki tvorimo dobrih 4 1/2 odstotkov vsega avstrijskega prebivalstva, bi dobili 5% vseh poslancev (do sedaj 3 1/2%). Oziranje na davčno moč in kulturno stopnjo je dalo povod zopet najrazličnejši razdelbi volilnih okrajev. Tako ima Dunaj volilni okraj z 12.000 prebivalci, zopet drugega s

Rovte.

Jutro je oči odprlo,
v gorski svet pogledalo,
pa tako mu govorilo
in tako povedalo:

Ljubim tebe, gozd šumeči,
ljubim tebe, strmi breg,
in na bregu ti prijazna
cerkev svetih Kraljev treh.

Ljubim tebe, selo kranjsko,
hiše z okni črnimi,
ljubim celi svet jutranji
z biseri srebrnimi.

Vidiš, dekle, vse veselje
o ljubezni govori:
tvoje srce pa je mrtvo,
mrtvo vse te žive dni.

Maksim Gaspari.

Žena in socializem.

Spisal Avguštin Bebel.

Žena v preteklosti.

(Dalje)

Mnogoženstvu, poligamiji, ki smo je spoznali pri narodih na Jutrovem, kjer je v navadi še dandanes, ali je vsled razmerno majhnega števila žen in vsled obilnih izdatkov, ki jih povzroča, precej omejeno, stoji nasproti mnogoštvo, poliandrija. Slednje velja pri gorskih narodih na visoki planoti Tibet v Aziji, pri Garih ob meji med Indijo in Kitajskem, pri Baigih v Godvani, pri Naarih v južnih delih Indije in naj obstoji tudi pri narodih na severu, pri Eskimih in Aleutih. Pokolenje štejejo po materi, kar tudi drugače ne bi bilo mogoče. Otroci so materini in očetovi. Možje žene so si navadno med seboj bratje. Če se oženi najstarejši brat, postanejo s tem navadno tudi njegovi mlajši bratje soprogi iste žene, vendar ima ta pravico, poiskati si še druge može. Temu nasproti imajo tudi možje pravico, izbrati si še drugo, tretjo, četrto... ženo. Kakšnih razmer posledica je mnogoštvo, je danes še neodkrito. Ker nahajamo narode z mnogoštvom edinole na prav visoko nad morjem ležečih krajih ali pa na mrzlem pasu naše zemlje, ima morda Tarnovski s svojimi vzroki mnogoštvu

prav. Zanesljivi potovalci so mu namreč povdarjali, da zmanjša daljše bivanje na visokih planinah telesno poželenje in oslabi erekcijo pri objemu, ki postaja zopet jačja, čim bolj se bližamo nižini, da je lahko baš pomanjkanje delovanja spolnega nagona vzrok, da se množe gorski rodovi tako počasi. Podedovanje tega učinkuje lahko v zmislu degeneracije s tem, da vpliva na perversnost spolnega čuta.

Enakomerni način bivanja in življenja na zelo visokih planinah ali v mrzlih krajih povzroča tudi, kar lahko sami pristavimo, da ne stavlja mnogoštvo nikakih preobilnih zahtev do ženstva. Temu primerno vpliva že narava sama, saj je znano, da se pojavi pri deklicah Eskimov menstruacija šele v devetnajstem letu, med tem ko se prične v vročem pasu med desetim in enajstim in v našem zmerno toplem pasu med štirinajstim in petnajstim letom. Če vplivajo vroče dežele, kakor je v obče pripoznano, na spolski nagon razburljivo (zato je tod mnogoženstvo najbolj razširjeno), potem si lahko mislimo, da je učinek mrzlih zemeljskih krajev, med katere prištevamo tudi visokoležeče pokrajine s svojim tanjšim zrakom, ravno v nasprotnem zmislu. Prezreti tudi ne smemo dejstva, da je ženstvo, ki občuje z večjim številom mož, mnogo manj sprejemljivo. Pri mnogoštvu narašča torej narod zdatno počasneje,

117.000 prebivalci: v prvem stanujejo sami bogatini, v zadnjem izvečine delavci in revnejši sloji. V Galiciji pa imamo celo kmetske volilne okraje s 141.000 prebivalci!

Da je treba pri tem Gaučevem načrtu največjih izprememb, ne vemo samo mi. Priznal je to ministerski predsednik sam. Ali kako dobiti potem zanj večino? Temu vprašanju je hotel ravno Gauč odgovoriti s tem, da je vpošteval želje in zahteve vseh večjih strank, na katere se je nameraval naslanjati. Ravno zato pa smo mi trdno prepričani, in naj se oporeka in zaničuje kolikor in kadar se hoče, da je krivična razdelba slovenskih volilnih okrajev na Štajerskem in Koroškem ne Gaučeva ideja, ampak strankarska mahinacija politikov iz naše lastne strani. Gauč je storil, kar je vedel in znal, izjavil je, da se spušča v vsa kompromisna pogajanja, ki so politično mogoča — ali svoj smrtni udarec je dobil od tiste strani, odkoder ga je najmanj pričakoval. Poljski grofje in žlahta so se združili in strmoglavili Gauča. Danes je Gauč že politično mrtva oseba in na njegovo mesto je stopil tržaški namestnik, cesarski princ Konrad Hohenlohe, eden največjih zaupnikov in stebrov naše dinastije, baje demokrat z dušo in telesom, da prične tam, kjer je moral nehati Gauč.

Kakor vlada v enem taboru blazno veselje nad baronovim padcem, tako napadajo zopet v nasprotnem naravnost besno tiste, ki so onemogočili Gauča.

Mi razumemo oba tabora: tu kakor tam ne pomenja Gaučev padeč nič drugega kakor strmoglavljenje volilne reforme. Vsi odkriti in zakriti sovražniki odstranitve privilegijev so se združili in delajo, kakor da se vesele le nad padcem osebe barona Gauča. Zbali so se moči in sile, ki spi danes v ljudstvu, bali so se nastopajočih narodov. In zato so se združevali in ruvali, dokler niso našli v poljskih grofih in veleposestnikih tisto ost, ki so jo nastavili Gauču na prsi, in pri tem popolnoma pozabili, da je dejal eden francoskih pesnikov: La dernière raison des rois, le boulet; la dernière raison des peuples, le pavé — najvišja modrost kraljev je topova kroglica; najvišja modrost ljudstva cestno kamenje. Dinastija pa je to pot odstopila od nasilja, da bi udušila ljudsko gibanje, in namignila je sama, naj stopajo narodi naprej in si izvojujejo to, kar jim gre in kar spozna tudi krona kot pravično, a čemur se upirajo bogatini, privilegirani fevdalci, nemški plemenitniki in poljska žlahta. V Peterburgu in Moskvi so se borili tudi za ljudske pravice avstrijskih narodov, in na nas je zdaj, da postanemo dostojni prejemniki te velike dedščine, vredni krvi, ki je bila prelita za nas na vzhodu.

kar bi odgovarjalo zopet naravni težkoči pridobivanja živeža, ki nastopa zlasti v visokoležečih in mrzlih pokrajinah. S tem bi bilo zopet dokazano, kakor tudi se nam zdi mnogomoštvo nekaj tujega, da ima na medsebojne razmere obeh spolov svoj odločujoči vpliv le način pridobivanja, produkcija. Slednjič bi bilo treba še raziskavati, ako ni tudi pri teh narodih v navadi pobijanje otrok ženskega spola, kakor delajo mnogi mongolski plemeni v visokem pogorju Kitajske.

V popolnem nasprotju z Rimljani, ki so gojili za časa cesarjev brezzakonstvo in niso hoteli otrok, so ravnali Židje. Res je sicer, da ni imela Židinja pravice, izbirati si moža po svoji želji, ampak ji je oskrbel to oče, ali zakon so smatrali kot dolžnost, ki jo je zvesto izpolnjevati. Talmud svetuje: „Če postane tvoja hčer godna za možitev, osvobodí enega izmed svojih sužnjev in zaroči jo z njim“. Ravno tako so Židje zvesto izpolnjevali božjo zapoved: „Bodite rodovitni in množite se!“ Vsled tega so se vzlic vsemu preganjanju in zatiranju obilno zaplodili, kot zakleti nasprotniki angleškega duhovnika Malthusa, ki je priporočil zmernost.

Že Tacit piše o Židih: „Žive v skrajni vzajemnosti in popolni medsebojni radodarnosti,

K našemu programu.

IV.

(Konec.)

Vsak mlad človek je bil za časa absolutne vlade očeta Bleiweissa pristaš radikalnega liberalizma. Še živo čutim mogočno vrvenje tega liberalizma (Dunajski soneti — Stritar), izraz te dobe je dr. Tavčar. No, svet se je v zadnjih tridesetih letih mogočno razvil in z njim malo i Slovenci. Je v čast dr. Ivan Tavčarju, da moli v današnje razburjene valove kot neomajljiva skala, no, citiram mu besede uvodnika št. 14.956 dunajske Neue Freie Presse ob odstopu grofa Tisze in liberalne stranke na Ogrskem: „Gotovo sledi liberalna stranka, odstopajoča po veliki preteklosti s pozorišča, onemu večnemu zakonu, po katerem zapade poginu vse nastalo, ko je odslužilo cilju. Da se je preživela, ne kaže samo nje nagel propad, to kaže tudi nje vodja sam, ki se zapira, dasi je eden najimennitnejših talentov, ki jih šteje danes Ogrska, trdovratno zahtevi po splošni in enaki volilni pravici, noče razumeti kategoričnega imperativa, ki leži v tej zahtevi, in se rajši odmakne iz vrst delujočih državnikov, nego se odloči za revizijo svojih načel, kateri so se podvrgli nasprotniku“.

Dr. Tavčar in „Slov. Narod“ ostaneta torej radikalna, liberalna, mančesterjanca. Imela bodeča še vedno pristašev v naših poluizobraženih srednjih krogih, ki čutijo le instinktivno potrebo reakcije proti klerikalizmu, živo čutijo potrebo po razvoju trgovine in industrije, a niso toliko izobraženi in samostojni, da bi se zavedali ciljev in potov. In kaj je narodno-napredno? Lepo, a golo ime brez vsebine. Stranka, ki je dejanski nastopala, je bila ona dr. Tavčarjeva in „Slovenskega Naroda“, radikalno-liberalna. Dejanski torej ona ni nastopala, programa, kakor je v dolgih člankih pripoznala sama, pa ni imela lastnega, kajti program leta 1894. je bil le začasen kompromis s klerikalno stranko. Ta se je po eni strani korenito odcepila, po drugi strani je bil aktiven le „Slov. Narod“, ergo je bila brez pogodnika, brez dela in brez organa. Banderce kompromisa: vse za vero, dom, cesarja! — ni bilo napredno, ni bilo narodno in vihra danes ponosno nad glavami združenih slovenskih nazadnjakov, reakcionarjev. „Slov. Narod“ pa je pobijal vero, omejil dom na Ljubljano, cesarja pa spoštljivo pozdravljal. Pod znamenjem nekdanjega kompromisa se je vršilo le za časa volitev ponosno-ponižno trkanje na prsi pred zbranimi gorenjskimi kmeti: „tudi mi smo zvesti sinovi katoliške cerkve“ ter se ob slovenski potapljaljoči se meji slučajno začulo: „Največ sveta otrokom sliši Slave“. Stranka traz in oligarhija pozicij!

Boj med pravaki za pozicije, ugodna pozicija — oligarh (= vlada, kjer odločuje le nekaj

ali vse tujce sovražijo strastno. Nikdar ne obdujejo, nikdar ne spe pri sovražnikih, in dasi so silno nagnjeni in razdražljivi, vendar se vzdrže objema z inozemkami. Store pa kar morejo, da pomnože svoj rod. Greh jim je, ubiti enega izmed svojih; dušo v boju ali pri usmrtnitvi padlih smatrajo kot neumrjočo. Odtod ljubezen do razmnoženja in preziranje smrtnega strahu“. Tacit je sovražil in mrzil Žide, ker so grabili, prezirajoč vero svojih očetov, zaklade in bogastvo. Nazival jih je „najslabše ljudi“, „ostudno ljudstvo“.

Pod vlado Rimljanov so se navezali Židje vedno tesneje drug na drugega. In v dolgi dobi trpljenja, ki zavzema skoro ves čas od tedaj do blizu konca krščanskega srednjega veka, se je izcimilo pri njih ono iskreno rodbinsko življenje, ki je stavljamo dostikrat kot vzgled. Pri Rimljanih pa se je tedaj vse razdvojevalo in razkrajalo, kar je bilo vzrok in povod poginu tako velike države. Do blaznosti segajoči razuzdanosti je stala nasproti kot drugi ekstrem skrajna vzdržljivost. Kakor prej nasladnost, tako je dobilo zdaj zatajevanje samega sebe verski značaj. Krotitev počutnosti je razširjal pretirano navdušen fanatizem. Vse razdirajoča razkošnost in nasladnost vladajočih krogov je stala v ostrem nasprotju z bedo in nesrečo milijonov in milijonov, ki jih je pripeljal svet osvajajoči Rim

glav). Edinost vseh oligarhov proti vsakemu, kdor bi se drznil omajati — „pozicije“. Naravno je, da so se porazdelile pozicije po provincijah in ker so meje Koroške, Štajerske, Primorske in Kranjske zagodene med seboj s črno-žoltimi koli — je postala oligarhija pristno provincijalna, skrbno vpoštevajoč „zgodovinske pred- in nepravice“. Narodno-napredna stranka se je torej ločila dne 25. marca 1906 od psevdoliberalnega in volterjanskega „Slov. Naroda“ in dr. Tavčarja, raztrgala program od leta 1894. ter išče novih idej in potov. Ali jih najde? Ali dobi po novem programu pravo vsebino naprednosti? Ali se otrese oligarhije in fetišizma? (Fetišizem = oboževanje malikov.) Ali popusti provincializem in lokalni patriotizem? Ako ne bode ločevala svetovnega načela klerikalizma, liberalizma, socializma in anarhizma po bistvu, ako empirično ne konstatuje položaja Slovencev na ozemlju, kjer bivajo narodno, socialno, ekonomično, in v dotiki z obdajajočimi narodi in državami — ne najde novih idej. Ako se ne odrečejo narodno-napredni prvaki pozicij po provincijah — ne najde novih potov.

„Avšak nejenom pokrok vědy, také pokrok politiky nemůže býti jiný, než nové roz-bory dosavadních axiomových hesel a domněle samozřejmých pravd pečlivým stopováním a zužitkováním skutečností, historie minulé i běhu současných.“

Každý radikalismus je nekriticky axiomový, každý rozhodně deduktivní, a nová učení politická bývají radikální.

Každý pokrok je podmíněn otřesením ide-álu pokolení předešlých. Strany propadnou osudu záhuby nedovedou-li nutnou transformaci svých vudčích hesel vědomě a prozíravě připravovat, nedovedou-li těžiti ze zdroju bohaté skutečnosti a utužovati sílu přesvědčení ve svá hesla, podmínku všeho života politického, ne tuhou setrvačností, nýbrž kritickým jich třibením. Neboť povážlivou, snad nejpovážlivější stránkou politického vývoje českého za poslední dvě desetiletí jest, že nové strany se nepodjímaly tříbivé práce, na níž se pokrok politického života zakládá, nýbrž proti bezděčnému tříbičímu vlivu zkušenosti naopak vztyčovaly heslo návratu k tuhým axiomatům minulosti a ke starým způsobům dedukce. Tot' náš osudný kruh.“

Listy politického kacíře. Dr. Bráf.¹

Die Wahrheit ist nicht immer erfreulich, aber sie ist immer nützlich. Ed. Bernstein.

V Gorici, dne 15. marca 1906.

Dr. H. Tuma.

¹ „Toda ne le napredek v vědi, ampak tudi napredek politike ne more býti drugačen, nego da na novo analizira dosedanja aksiomatična (= kar je samo ob sebi umevno) gesla in dozdevne samoumevne resnice s

iz vseh delov kot sužnje v Italijo. Med temi je bilo brezštevilo mnogo žen, ki so najhujše občutile novo gorje; odtrgane od domačega ognjišča, od starišev, moža in otrok, so koprnele po odrešitvi. Pa tudi velikemu delu Rimljanek se je pristudilo življenje, ki jih je obdajalo, in zato so hrepenele tudi one po izpremembi. Globoko dihtenje po premembi in rešitvi je prešinjalo vse sloje, in zdelo se je, da se bliža odrešenik. Osvojitev Jeruzalema po Rimljanih je uničilo vso narodno samostojnost Židov in med sektami zatajevalcev in spokornikov so vstajali posamezniki, ki so pridigovali novo kraljestvo, ki prinese vsem srečo in svobodo.

Prišel je Krist in nastalo je krščanstvo. Značilo je odpor proti zverinskemu materializmu, ki je cvetel pri bogatih in odličnih krogih rimske države, posebljavalo je upor proti zaničevanju in zatiranju širokih mas. Ali ker je slonelo krščanstvo na židovstvu, ki je poznalo samo brezpravnost žene, opirajoč se na sv. pismo, ki smatra ženo kot povzročiteljico vsega zla, je propovedovalo tudi krščanstvo preziranje žene. Pridigovali so vzdrževanje, ugonbljenje mesa, ki je v tistih časih tako obilo grešilo in obljubljal s svojimi dvoumnimi besedami kraljestve svobode in pravičnosti, kar so si razlagali nekateri kot nebesa, drugi kot raj na tem svetu. S temi nauki je dobilo kršćan-

Volitve na Ogrskem.

Volitve v ogrsko državno zbornico so se pričele pričetkom tega tedna. Najmočnejša odide iz te volilne borbe Košutova neodvisna stranka, ki bo štela sedaj nad 200 poslancev, nad 160 njenih kandidatov je bilo izvoljenih kar enoglasno! Po nekod, kjer so si stali nasproti razni kandidati, pa je prišlo do večjih izgrediv. Tako so šli volilci v nekem volilnem okraju z nožem drug na drugega; pri tem jih je bilo mnogo ranjenih, pričujoči občinski sodnik in njegov pomožni uradnik pa sta bila celo ubita. Slovanskih poslancev, katerih je bilo do sedaj le troje, bo v novem parlamentu najmanj deset. Prodrli je tudi znani prvobornik Srbov dr. Michael Polit. Kot slovaška kandidata sta zmagala tudi tista dva duhovnika, ki jima je nadškof ogrski strogo prepovedal, sprejeti kandidaturi. Tudi po drugih krajih bi zmagali kandidati Slovakov in Srbov vse v večjem številu, da ni ovirala vlada na vse mogoče načine slovansko agitacijo. Saj se je postavil celo katoliški nadškof v službo Madžarov. Ali neustrašena duhovnika sta izjavila, da prestopita rajši k luteranstvu, kakor pa da bi odjenjala in prenehala z bojem za svobodo in pravice svojega naroda.

Češka.

(Zanimiva 25-letnica.) Češka šolska matica, nekaka naša Ciril Metodova šolska družba, je praznovala minulo nedeljo v Pragi petindvajsetletnico svojega obstoja. V tej dobi je prejela nad enajst milijonov kron, izdala pa je za blizu pol milijona kron manj. Ustanovila je v tem času 152 raznih čeških šol na Češkem, Moravskem in Šleziji in naložila 753 tisoč kron za razne fonde. Proračun za bodoče leto izkazuje 760 tisoč stroškov.

Hrvatska.

(Viharne volitve.) Volitve v sabor (deželni zbor) utegnejo biti zelo zanimive. Agi-

tem, da skrbno zasleduje in izrablja dejanske razmere, minulo zgodovino in sedanje dogodke.

Vsak radikalizem je nekritično aksiomatičen, vsak je odločno deduktiven, in novi politični nauki so radikalni.

Pogoj vsakega napredka je omajanje idealov prejšnjih rodov. Stranke zapadejo usodi pogube, ako ne znajo pripravljati vedoma in bistroumno nujne preosnove svojih glavnih gesel, ako ne znajo zajemati iz virov bogatih dejanskih razmer in krepiti sile prepričanja v svoja gesla, kar je pogoj vsega političnega življenja, ne s tem, da se jih krčevito drže, ampak s tem, da jih kritično čistijo. Kajti sumljiva, morebiti najbolj sumljiva stran češkega političnega razvoja v zadnjih dveh desetletjih je ta, da se nove stranke niso potrudile delovati v zmislu čiščenja, kar je temelj napredku političnega življenja, ampak nasproti očiščujočemu vplivu izkušenosti, ki je prihajal sam po sebi, so dvigale geslo, ki se je vračalo k strogim aksiomom minulosti in k starim načinom dedukcije. To je naš usodni krog.“

Pisma političnega krivoverca.

Dr. Bráf.

stvo v gnjilih razmerah rimske države ugodna tla. Oklenile so se ga žene in vsi ostali zatiranci, ki so upali na osvobodjenje in rešitev iz svojega položaja. Do danes sploh ne poznamo nobenih večjih dogodkov, v katerih bi tudi žene ne igrale večje vloge, bodisi kot sobojevnice, bodisi kot mučenice. Tisti, ki blagrujejo krščanstvo kot veliko kulturno pridobitev, naj ne pozabijo, da se ima zahvaliti ravno ženi za velik del svojih uspehov. Njena gorečnost za izpreobrnitev je imela tako v rimski državi kakor v barbarskih narodih srednjega veka svojo posebno ulogo in najodličnejše voditelje te dobe so pridobile ravno žene za novo vero. Tako je pripravila Klotilda frankovskega kralja Klodviga, da je sprejel krščanstvo; pot v svoje dežele so odprle novi veri kentska kraljica Berta, ogrska kraljica Gizela itd. Uplivu žen je pripisovati pridobitev marsikaterih mogotev za Kristove nauke. Ali krščanstvo je žene slabo poplašalo. V svojih naukih obsega isto preziranje kakor vse vere na Jutrovem. Zapoveduje ji, da mora biti pokorna dekla moževa in še danes mora zaobljubiti žena možu pred oltarjem poslušnost.

Poslušajmo, kaj govori o ženi in o zakonu sv. pismo in krščanstvo.

(Dalje prih.)

tacija je na vseh straneh zelo živahna. Po nekaterih okrajih si stoji nasproti po čvetero kandidatov.

(Presenečenje.) Vso hrvatsko javnost je presenetila vest o odstopu madžarskega poslanca Tomašića iz političnega življenja. Tomašić je bil vodja in duša madžaronstva, steber Kuhenov; z njegovim odstopom je izigrala tudi njegova stranka. Na vsak način se je hotel obdržati na površju, ali na migljaj od zgoraj se je naposled udal. Svoj korak utemeljuje s tem, češ da noče nasprotovati sporazumljenju med Madžari in Hrvati.

Galicija.

(Velik požar.) Simiatina šteje 180 hiš. Velik požar jih je uničil od teh 150. Okrog poldrug tisoč oseb je brez strehe.

Slovaška.

(Bivši slovaški poslanec — obsojen.) Milan Hodža, bivši narodni zastopnik Slovakov, ki so mu pomagali do zmage tudi Srbi, je priobčil v svojem listu članek pod naslovom „Renegat.“ Vsebina tega članka pa je razburila državnega pravdnika tako, da je tožil Hodžo zaradi ščuvanja proti madžarski narodnosti. Hodža je bil res obsojen na enomečno državno ječo in v globo 200 K. Njegov priziv na kraljevo kurijo (najvišja sodna oblast na Ogrskem) je bil odbit in Hodža mora za mesec dni v ječo.

Bosna-Hercegovina.

(Nov denarni zavod.) Sarajevski Hrvatje so si osnovali svojo lastno hranilnico in posojilnico. Osnovna glavnica znaša sedaj le 40.000 kron, vendar mislijo, da se jim posreči kmalu razširiti zavod v banko v pravem pomenu besede. Ustanovitvi tega zavoda je vlada nasprotovala, kolikor se je sploh dalo.

Bolgarska.

(Preosnova šol.) Bolgarski naučni minister je predložil parlamentu načrt, kako naj bi se preosnovala bolgarske šole, da ne bi odgovarjale samo zahtevam časa, ampak tudi ondotnim razmeram in potrebam. Sedanje štiri-razredne osnovne šole dobe dva dela: nižjo in višjo stopnjo, vsaka bo imela po več letnikov. Reformirajo tudi klasična učiteljska, ki niso bila družega kakor trirazredne nižje gimnazije. Kot učne moči na učiteljskih nastavijo profesorje srednjih šol, ki nimajo vseh izpitov in take ljudskošolske učitelje, ki položijo zahtevane naknadne izpite.

Črna gora.

(Nov denar.) Črnogorski knez je ukazal kovati nov denar, da izpodrine s tem avstrijski drobiž, katerega kar mrgoli po kneževini. Novi denar bo kovan iz niklja in bakra ter bo odgovarjal približno naši velikosti in teži.

Srbija.

(Ministri demisionirali.) Ves ministrski kabinet je podal odstavko. Kralj je poveril sestavo novega ministrstva nekdanjemu minist. predsedniku Pasiću. Največ preglavice dela Pasiću vojno ministertvo, ker noče nihče izmed častnikov prevzeti teh poslov. Do zdaj se še ni posrečilo Pasiću, predložiti kralju popolno listo ministrov.

(Novi ministri.) Pasiću se je posrečila po kralju podeljena mu naloga. Srbija ima zdaj novo ministertvo. Predsednik in zunanje posle ter stavbe: Pasić, notranje: Protić, finance: Paču, vojno: Putnik, nauk in bogočastje: Nikolić, pravosodje: Vesnić, narodno gospodarstvo: Stojanović.

Španija.

(Obisk v Madridu.) Italjanska kraljeva dvojica je dospela v Madrid, kjer jo je ljudstvo navdušeno pozdravljalo.

Rusija.

(Proti kmetom.) Iz strahu pred napovedanim kmetskim štrajkom je dovolila ruska vlada 19 milijonov kron za stacioniranje vojaštva po deželi. Spraviti hoče med kmete 139 bataljonov pehote, 32 švadronov konjenice in 32 baterij topov.

(Pop Gapon — umorjen?) Ruski listi zatrjujejo, da mora biti Gapon umorjen, ker je vsaka sled za njim izginila. Niti deklet, s katero je imel Gapon najožje zveze, ne ve nihče o njem. Trdijo, da se ni umaknil Gapon tako še nikdar, pa tudi druga znamenja govore, da je Gapon že mrtev.

Francija.

(Poročnik — socialist.) V delavsko borzo v Parizu je prišel lajtnant Pittermange (izg. Pitmanž) in se pripoznal vpričo 1500 pri-sotnih delavcev, ki so mu prirejali med tem velikanske ovacije, k socialistični stranki. Komaj pa je zapustil mladi poročnik poslopje, so ga prijeli in zaprli.

(Prvi majnik.) Za prvi majnik so napovedovali nekateri pobojev željni elementi velike nemire, tako da je res bežalo mnogo rodbin iz mesta. Glede na to je izdala delavska zveza, Confédération générale du travail, poziv na somišljenike, naj sicer nihče ne manjka pri praznovanju prvega majnika, ali vedejo naj se najvzorneje. Ta dan naj bo dan miru in pokoja, ne pa nasilja. Vzlic temu pa so nastale zvečer po mestu rabuke, tako da je bilo prijetih nad 2000 oseb, nad sto delavcev je ranjenih, istotako nekaj policajev. Nad 50.000 delavcev je stopilo naslednjega dne v štrajk.

Štajersko.

Jeszce Polska nie zginiela — „Slovenska“ smo hoteli reči. Toliko slavnih, rodoljubnih, imenitnih, ženijalnih, temeljitih, sploh nedosežnih mož ne šteje noben narod, kakor Slovenci. Zato tudi nismo bili doslej še nikoli v zadregi za primerne dostojanstvenike in pravake, ki pridejo v naše, za osebni kult močno navdušene liste, kedar se udeleže kakega pogreba, kake boljše „ofceti“ ali drugih narodno-purgarskih slavnostij. Umevno je torej, da kopri pri nas vsak dober patrijot po časteh in dostojanstvih. Ker je pri nas kvalifikacija že davno popolnoma nepotrebna reč, in ker imamo, kakor smo že konstatirali, itak vse polno izbornega materiala, doživljamo pogosto tako tekmovalje, kakor pri nekdanjih olimpijskih igrah. Pri zadnjem volilnem shodu v Celju se sicer ni trlo volilcev, ali trlo se je kandidatov, toliko jih je bilo. Naroda že več ni bilo, bile so same prvaške glave, same dike, sami imenitniki. Poleg večjih in manjših solne in zvezd, vzžarel je pri tej priliki nov komet, ki je skoro vse prežarel s svojo novo lučjo. Učenjaki so mu dali ime Povalej. Glavo je imel v Celju, sredina je plavala med Ponikvami, rep pa je segal na Ogrsko in reševal za nas Slovence tako važno avstro-ogrsko nagodbo. Rešil jo dosedaj še ni, ampak jo bo, če bi mu n. pr. pomagala sv. cerkev. Kajti dr. Povalej je liberalec, kolikor je prav; če je treba, je pa tudi bolj klerikalec, kolikor je prav. On je proti ločitvi zakona, in dobi zato enkrat lep, katoliški pogreb. Če z muziko ali brez muzike, tega ni povedal, ker se mož z umetnostjo ne peča, kakor njegov tekmeč iz Enzersdorfa pri Dunaju. Oča Pukl so to pot namreč pri olimpijskih igrah nastopili kot pesnik, in sicer deloma kot naiven lirik, deloma kot dolgovezen epik. Oboje skup je bilo seveda bolj puklasto, recte puklovo. Najprvo je mož zapel, kaj je vse, kdo je vse, in odkod doma. To je namreč jako važno. Iz dinastije ni namreč nobene, kar je samo na sebi jako žalostno. Za obe strani. Zanj in za dinastije. Potem je povedal, kake cigare kadi, kam se hodi brit, in da ima doma kosa, ki zna imenitno žvižgati — Radetzky-marš. „Naprej zastava slave“ se šele uči, ker tisto nemško-katoliško društvo nima rado slovenskih pesmi, pri katerem je on predsednik, namreč Pukl, ne kos. Ko so se te nekoliko bolj interne zadeve pojasnile, so volilci zvedeli, da daje gospod Pukl plavim žepnim rutam prednost pred belimi, da se mu zdi „Knakwuršt“ v nacionalno ekonomskem oziru velike važnosti, da se odkriva trem ministrom, da se mu je nekoč grof Udo Bodo prijazno nasmehnil, (kar je za Slovence velikega pomena), da pa pri cesarju še ni kosil. Sicer pa, da je dober človek, kakor rojen za poslanca, in da je o tem tudi prepričan. On

govori samo zato, da bi tudi druge o tem prepričal, kar se preje ni vedelo. To je bilo namreč potrebno, kajti v konverzacijskem leksikonu je po čudni pomoti izborna biografija tega izbornega kandidata čisto izostala. Seveda Nemci — ki mrze vse, kar je slovanskega! A kolikor se je dalo, smo sedaj mi popravili to žgočo krivico čeprav ni danes pustni torek. Dan je pa vendarle, saj za nas, in želeli bi, da napoči tudi za razne naše Pukle et consortes!

Med slavne Slovence, katerim bo svoj čas treba postaviti primerne spomenike, prištevati je tudi profesorja Štrekelj-a in Murko-ta. Slavna sta že sedaj oba, prvi po svojem klerikalizmu, (česar dobremu jezikoslovcu ne zamerimo), drugi po svoji preteklosti, katero on sam pač najbolje pozna. Sedaj sta si pa uložila v svoje lavorove vence novo zeleno peresce. Nemški graški mob v fraku in klaku združen s tistim znanim dijaštvom grmanskega šmisarstva in pijančevanja je uprizoril divjo gonjo proti prof. Frischau. Tej poulični druhali v salonskih suknjah in rokavicah sta se pridružila s svojimi podpisi tudi imenovana dobra Slovenca. Bojazen nekaterih ljudij je res velika, ali vsaj do podlosti in infamije naj bi ne segala. Takim ljudem pač ni več mesta v slovenski družbi. Zato tudi upamo, da bo slovensko dijaštvo svojim učiteljem razložno in jasno povedalo, kako je soditi o takih individuih. In to brez ozirov in brez vsega pardona!

Dr. Korošec. Gotovi spodnještajski krogi se nepopisno trudijo, da bi prodrli s Koroščevo kandidaturo. Res je, da je lahko dr. Korošec kot duhovnik popolnoma na svojem mestu, ali ravno temu nasprotno bi bilo z njegovo kandidaturo. Dr. Korošec, kot urednik mariborskega „Slovenskega Gospodarja“, ki je kranjskemu klerikalnemu „Slovencu“ tako po godu, ni druzega, kakor poosebljenje tistega zistema, ki vlada na Kranjskem. Dr. Korošec je zvest in navdušen pristaš klerikalizma in njegova kandidatura pomenja edinole zmago klerikalizma na Štajerskem. Če ni bila že prej, je razdrta vsaj s tem trenutkom tista sloga pri nas, ki se ji nekateri po drugih deželah kar načuditi ne morejo. Res je, da smo popuščali napredni elementi korak za korakom, in nikdar se ni izvršil od naše strani niti najmanjši napad na nasprotno stran, ali tudi naša mera je enkrat polna. Če se že hoče dr. Korošca na vsak način kandidirati — dobro, a ta hip je bil prekoračen tisti most, po katerem ni mogoče več nazaj. Pot za bodočnost nam je s tem začrtana, kranjski klerikalizem je dobil svojega oficialnega zastopnika na Štajerskem in posledica tega bo boj pri nas. V kakšni obliki pa se bo ta vršil, je odvisno od onih, ki nam ga vsiljujejo. Če pa hočejo tako kakor na Kranjskem, dokazujejo, da jim je narodnost le plašč, pod katerim skrivajo pravo namero: razširiti in utrditi klerikalizem, ali potem zadene tudi njih vsa odgovornost in posledice takega razkola! S.

Brežice. Dr. Ivan Benkovič je postal v kratkem času svojega bivanja pri nas eden glavnih stebrov našega narodnega življenja in gibanja. — Politično društvo „Sava“ za brežiški in sevnjski okraj je sklenilo pričeti z rednim prirejanjem shodov in predavanj. Prvo tako zborovanje je sklicano v brežiški Narodni Dom za prihodnjo nedeljo dne 13. maja. Na dnevnem redu je poleg slučajnosti še splošni politični položaj, točka „Svoji k svojim“ in pa poročilo o volilni reformi. O tem govori dr. Benkovič, za poročilo o političnem položaju je naprošen državni poslanec dr. Ploj.

Na pomoč! Zvest temu klicu je umrl nagle smrti 45letni hišni posestnik Janez Rakuš v Pobrežah. Bil je ud požarne brambe in ko je gorelo v soboto 21. pr. m. v Radvanju, je letel Rakuš za vozom, ker se je nekoliko zakasnil. Imel je srčno napako in vsled napora ga je zadela srčna kap ter se je zgrudil mrtev na cesto.

Požari. V zadnjem času je rdeči petelin že vsakdanji gost. Tako je zopet pogorelo Poplakovo gospodarsko poslopje v Selnici ob Dravi. Zgorela je tudi živina. — V Radvanju je začel goreti mizarja Kekca hlev, kmalu za tem hlev posestnika Terše v Podbreži. Vendar

v obeh slučajih ni ravno škoda prevelika, ker so ogenj gasilci omejili. — Veliko škodo pa je napravil požar kmetu Majerčiču v Moškanjcih. Pogorelo mu je gospodarsko poslopje, hiša in dvoje telet. Nevarnost bi bila tudi za sosednje hiše, da nista storili vrli gasilni društvi iz Moškanje in Dornove vse kar je bilo v njihju moči.

Grozde o Veliki noči so imeli v slovečem vinogradu na Prihovi v takozvanih Jamah pri Konjicah. Pač redka prikazen!

Iz Gornjih Haloz. Nedavno so se vršile volitve v krajni šolski svet žetalski, v katerem je petero občin zastopanih. Štirje izvoljenci so mirni in razsodni možje, le zastopnik občine Črmožiše je pravi kričar in nemirnež; vrh tega pa še pravi privrženec „Ptujkega Štajerca“. Da se mu je posrečilo zlezti v to korporacijo, je zasluga njegovega zvestega pristaša Štefana Fišer, mizarja v Črmožišah. Ta je zanj agitiral in si pete brusil, da je bilo groza. Zato ga pa najtopleje priporočati vsemu slovenskemu razumništvu, kakor častiti duhovščini, učitelstvu itd. Mož se vsakokrat v pravi luči pokaže, kadar se ga naloži. Takrat se zaletava v vse slov. razumništvo. In vino veritas — v vinu je res resnica, pravi latinski pregovor.

Koroško.

Slovenski rodoljubi! Narodno zavedna mladina je naša nada. Koroški Slovenci pa smo se dosedaj vse premalo zanimali za slovensko mladino. Slovenci tvorimo tretjino prebivalstva na Koroškem, vendar je število slovenskih učencev na koroških srednjih šolah prav neznan. Na beljaški gimnaziji na primer je izmed 364 učencev samo 10 Slovencev. Pri teh razmerah ni čudno, da nam že desetletja primanjkuje narodno zavedne inteligence. Brez take inteligence bode slovenstvo težko napredovalo. Da pa dobimo v dohledni dobi dovolj slovenskega razumništva, zato je treba skrbeti, da gre naša mladina v šole. Narodno vzgojo mladine smatramo za naše najakutnejše vprašanje. V svesti si te velike dolžnosti do slovenskega naroda in naše mladine, sklenili smo osnovati podporno društvo „Drava“, katero naj združi vsa plemenita, rodoljubna srca k skupnemu narodnemu delu. Sedež društvu: Beljak.

Koroška podružnica slov. planinskega društva. Na zadnjem občnem zboru Zilske podružnice slovenskega planinskega društva so sklenili preustrojiti podružnico tako, da se bo imenovala koroška, in imela svoj sedež v Celovcu, kakor je predlagal tajnik zilske podružnice, Al. Knafelc iz Beljaka. G. dr. Oblak je poudarjal, kako važnost imajo slovenski nasipi, da se tako manifestira slovenski življenjski tleh, na Koroškem pa še posebno, s tem povzdiga narodnostna ideja in pa varuje slovenski značaj planin, — da se je pa žal v Karavankah (od Golice do Kepe) zlasti v zadnjem letu od nemškega društva napravilo toliko samonemških kašipotov, da jih kar mrgoli, dočim slovensko društvo v tem oziru pač ni bilo dovolj pozorno, — treba za to podregati Kranjce, ki naj bi večkrat prišli na Koroško probujati slovenski narod ter se bolj brigali zanj. V živahno debato so še posegli gospodje: Jeras, dr. Breje in dr. Hudelist. Nato se je izvolil v zmislu prejšnjega predloga odbor in sicer gg.: Mayerhofer, dr. Oblak, Knafelc, dr. Hudelist in dr. Brenc; namestnika gg. Jug in Koželj.

Šola v Št. Jakobu. Za šolo v Št. Jakobu je nabranih nekaj nad pet tisoč kron. Izmed slovenskih dežel je darovala največ Koroška (4268 K), najmanj Primorsko (123 K).

Nesreča. V Bistrici pri Pliberku je kopal 17letni fant ilo za izdelovanje opeke. Pri tem se je odtrgal velik kos zemlje in podsul fanta. Ko so ga izkopali, je bil ves strt in krvav. Prenesli so ga v mrtvašnico. Nesrečnež je bil doma iz Libuče.

Nova železnica. Z železnico precej hite. Mimo Bistrice v Rožu vozi že vsak dan parni stroj. Prvi osebni vlak s komisijo je prišel po progi že pred tremi tedni. Koncem maja naj bo že do Bistrice reden promet.

Ogenj. Poslopje šmihelske (nad Pliberkom) posojilnice in občinskega urada je pričelo

v minulem tednu goreti. Ker so opazili ogenj še pravočasno, je škoda le okrog 500 K, drugače pa bi bila v nevarnosti cela vas, zato je bilo tudi vse prebivalstvo po koncu. Ogenj je nastal vsled slabo ometanega dimnika. Zopet pa se je pokazalo, kako nujno je potreben vodovod v Šmihelu.

Gospodarska zadruga v Sinčivasi je imela prometa v preteklem poslovnem letu za 131.864 kron. Za žito se je vplačalo 46.562 K, izplačalo 39.600 K. Vsega žita je bilo prevzeto za 21 vagonov (največ ovsa: 927; najmanj koruze: 30 kvintalov).

Opomin materam. V Beljaku je padel iz tretjega nadstropja iz okna na ulico otrok Antona Mikulana. Mati ga je pestovala pri oknu, a dete se ji je stegnilo tako naglo iz naročja, da ga ni mogla obdržati. Otrok je padel z glavo na tlak in bil takoj mrtev.

Primorsko.

Avstro-italijanska meja.

Pozornost naših vojaških krogov se je odvrnila od severa. Mesto učenja rusčine se zahteva od častnikov znanje italijanskega, kajti lahko se zgodi, da imamo prej ali slej nemire na meji ob Italiji.

Velika Italija, cilj in ideal vse italijanske politike, ima v svojem okvirju tudi slovenske dežele, in res so spadale že svoj čas dežele, ki jih posedujemo danes mi Slovenci, v skupino, za katero stremi Italija, in ki jo mora nekoč tvoriti, ako hoče igrati podobno ulogo, kakor Velika Nemčija.

Za ta končni cilj se pripravlja Italija že leta in leta. Z veliko štedljivostjo si je nabrala precej vojnega naklada, utrdila je mejo proti nam, in njeno vojaštvo ima vsak hip posebne vaje ob krajih, ki meje na nas. Organizovala je posebne vojaške čete alpinov, planincev, ki niso vsi le izborni hribolazci, ampak poznajo tudi vsako gorsko stezo in pot, ki vodi čez mejo. Kot izvrstni ogleduhi ji služi lahko ob času vojne njena vojaški organizirana finančna straža. Tu in tam je sezidala komaj nekaj tisoč metrov od meje posebne gorske vojašnice, ki ne morejo imeti drugega namena — ker so navadno prazne — kot služiti v slučaju kake vojne proti nam. Obenem je izpreminjala polke ob meji v sumljivo kratkem času, pomnoževala gorske polke itd.

Da so se pričeli vznemirjati končno nad tem ne samo senzacije željni avstrijski časniki, ampak tudi naši vojaški krogi — temu se res ne moremo čuditi. Saj so pošiljale naše obmejne trdnjave in fori neprenehoma poročila na Dunaj, ki so pravila o izvanredno živahnem gibanju italijanskih čet ob meji. Zgodilo se je celo, da so prestopale mejo cele čete italijanskih vojakov in se skrivoma bližale našim utrdbam.

Ti zadnji dogodki so dali torej naši vladi povod, da je pričela pomnoževati tudi ona svoje posadke ob meji. Strategičnega pomena — in ko bi tega ne bilo, bi čakali zaman — naj je tudi nova bohinjska železnica, vsaj tako zatrjuje naše ministerstvo. Ali mi smo trdno prepričani, da je bila izbrana ta pot le kranjski nemški industrialni družbi na Gorenjskem v prid, da se torej ni gledalo pri tem na nobeno posebno strategijo, kajti v tem slučaju bi morala biti proga radialna in ne linearna, iti bi morala navpik na italijansko mejo. (Morda proga, ki jo je nasvetoval svoj čas dr. Tuma?) V zadnjem času naj se zaveda tega tudi vlada, in kakor zatrjuje gotovi krogi, bo sezidana ta proga prej kakor mislimo.

Vlada pa se hoče pripraviti za morebitne dogodke ob tej meji še z ustanovitvijo posebnih gorskih čet, ki bodo imele, v kolikor prepuščajo to razmere, svoje vaje neprestano in se umaknejo le čez zimo v dolino.

Precej važen faktor so še naše utrdbe. Zadoščajo li te popolnoma svojem namenu? Nam Avstrijcem je vsako slikanje itd. teh utrdb strogo prepovedano, v Italiji pa prodajajo razglednice z našimi fori!

Kranjsko.

Zakaj smo vstopili v izvrševalni odbor nar.-napredne stranke?

(Dr. Vladimir Ravnihar.)

Stali smo v očitni opoziciji proti bivšemu vodstvu narodno-napredne stranke. Brezobzirno smo grajali njegove hibe, prestopke in opustitve. Odkritim licem smo nastopali, da je vsakdo vedel, kdo smo; brez ovinkov smo povedali, kaj nam ni prav, pa tudi razodeli, kaj hočemo.

Prišel je shod zaupnikov narodno-napredne stranke. Vzbudilo je nekaj pozornosti, da se na shodu nismo oglasili, da smo bili tam kakor zaupniki ter da so nas nektre celo odbrali v izvrševalni odbor.

Bili smo v stranki, zato smo bili njeni zaupniki. Zato še nismo prejenjali biti v opoziciji. Obratno, ravno ker smo se smatrali člani narodno-napredne stranke, mogli smo biti v opoziciji. Zunaj stranke stoječi ne bi mogli delati opozicije v stranki. Bili bi v tem slučaju vže stranka za se. Take stranke še ni bilo. Morda bi bila nastala, ako bi na shodu zaupnikov obsodili na tem mestu opetovano izražane vodilne misli naši politiki.

Zgodilo pa se je ravno nasprotno. Ne samo, da nas niso odbijali in obsojali, vabili so nas in vzprejeli so v okviru načrta programu narodno-napredne stranke skoro brez izjeme točke našega programa. Nismo neskromni, ako zaznamujemo to kakor dosednji svoj uspeh. Na podlagi tega načrta naj zgradimo program narodno-napredne stranke ali kakor se bode že nazvala velika slovenska stranka, ki jo imamo v mislih.

Čemu naj bi bili torej dvigali še svoj glas na shodu zaupnikov? Cui bono? Ali naj smo igrali ulogo sivea, ki je breal mrtvega leva? Ali naj smo ponavljali vse ono, kar so nam podali poročevalci? To se nam ni videlo potrebno. Bilo bi tudi brezplodno početje spričo dejstvu, da se o programu še ni sklepalo, temveč to prepustilo jesenskemu shodu zaupnikov. Ako bi torej vzlic temu stopali na vzvišeni stolec ter govorili, utegnili bi si kvečjemu prinesiti očitane, da delamo reklamo za se. Ne bilo bi hvaležnejše vloge od te. Zapravili pa bi s tem glas svoj, ki si ga prisvajamo, da smo resni politiki; pa tudi praktični politiki.

Volili so nas v izvrševalni odbor in sprejeli smo izvolitev. Volili so nas vzlic našemu opozicionalnemu stališču. Da se ponujali nismo, je samoobsebi umevno. Ob tej volitvi zamore kako očitane zadeti najmanje nas. Nedoslednost zamogli bi očitati le onim, ki so nas predlagali in volili v odbor; ako ne bi umevali njihovega razpoloženja tako, kakor da so po resnem in treznem prevdarku in zatajujoč vsako osebno nasprotstvo prišli do sklepa, da je bolje tako.

Sklenili smo, da ostanemo v izvrševalnem odboru in ni bil prav zadnji nagib našemu sklepu ta, da bi si z odklonitvijo izvolitve nakopali v visoki meri upravičeno očitane: Kritikovati in kričati znate, kadar pa vas kličemo k delu, se umikate! Priznam, da bi bilo mnogo komednejše, ostati na katedru in docirati politično teorijo. Tudi hvaležnejše bi bilo tako stališče. Ako smo se vzlic temu in na kvar svoji popularnosti odločili za nasprotno stran, potem je to najboljši dokaz, da svojega koraka nismo storili v namenu, da bi prišli h kakim „jaslim“.

Meseca sušca izvoljenemu izvrševalnemu odboru je odmerjeno kratko življenje. Jeseni napravi prestor novi organizaciji in odboru, ki naj stopi na čelo tej organizaciji. Zopet razlog manj, kakor da smo le hoteli sesti k obloženim mizi.

Sedanji odbor naj pripravi veliki shod zaupnikov, mora pa izvršiti tudi vsa dela za ta shod. Pozvali so nas, naj skupno izvršimo to delo. Ne uvidim razloga, zakaj bi se ogibali tega dela, posebno ker sem toliko optimista — morda se motim — da pravim, da je mogoče izvršiti dano nam nalogo.

Postaviti hočemo na mesto starega nekaj novega. Zapisati hočemo program, ki ga nosi vsakdo izmed nas v sebi. Zediniti se hočemo na one točke, ki nas vežejo. Določiti hočemo načela, in na njih podlagi ustvariti program pozitivnemu delu. To delo spraviti v sistem inje organizovati, to je druga točka od zaupnikov poverjenega nam naročila.

Niti za las nismo odjenjali in ne popustimo od svojih nazorov. „Liberalci“ ne moremo več postati. Naša pot gre le naprej. O zmagi naših idej sem uverjen. Zgodi se prej ali slej. Morda prodrejo te ideje vže v sedanjem izvrševalnem odboru ter tvorijo temelj novemu programu, novi organizaciji; morda zmagajo na jesenskem shodu zaupnikov; morda pa ostanejo le last posebne struje v organizaciji. Saj je ni stranke na svetu, ki bi bila popolnoma enotna po svojem naziranju in mišljenju. Zlasti velikim strankam so struje, ki jim vdihajo novega življenja, ki nosijo v stranko napredek — neobhodno potrebne. Stranke, ki pogrešajo takih struj — navadno so te v opoziciji proti vladajoči struji — si jih morajo ustvariti, ako nočejo zvoedeni in se udati splošnemu mrtvilu.

Nisem bil imel namena razkladati širši javnosti nagibe in razloge našemu koraku v praktično politično življenje. Čudili so se sicer nasprotniki naši, čudili somišljeniki, čudili celo nekateri „liberalci“. Kdor nas sicer ni docela razumel, a bil je mož razumen, je dejal: oni že vedo, zakaj so tako storili. Ali prišli so drugi ter nam podtaknili sebičnih namenov. Tem veljaj moj odgovor.

Za bodočega upravitelja deželne bolnice namerava se — tako poroča Slovenski Narod — postaviti nekega nemškega uradnika, ki ni niti sposoben, niti kvalificiran za to službo. Da je ta stvar dognana, ni ravno novo; te govorice krožijo po Ljubljani že nekaj tednov. Če bo pa to imenovanje ravno sad klerikalno-nemške zveze, je drugo vprašanje. Mi nimamo proti osebi dotičnega uradnika ničesar; principijelno pa stojimo iz narodnostnih ozirov na stališču, da gre pri jednako kvalifikovanih prosilcih mesto Slovencu. Krivica delati ne maramo nikomur; in tudi uradnik Nemec gotovo ni vstopil zato v deželno službo, da bi vedno čepel tamkaj, kjer je vstopil. Kolikor pa vemo, ni vzroka, zakaj ne bi dobil upraviteljskega mesta Slovenec, ki je sedaj prideljen upraviteljstvu deželnih dobrodelnih zavodov. Kar se tiče kvalifikacije, bo treba zvedeti, kaj se bo zahtevalo od upravitelja, in če se že naprej ne bo stavilo takih zahtev, da se bo a priori vedelo, kdo mora službo dobiti. Sicer se pa mora službo tako ali tako razpisati, in tedaj že še izpregovorimo, kar treba.

Piše se nam: „Slovenski Narod“ piše o imenovanju novega upravitelja ljubljanske bolnice, in pravi, da oni uradnik nima nobene sposobnosti za to službo. To je več kot smešno! Kakšne zmožnosti in sposobnosti pa ima sedanje upraviteljstvo? Naj podele službo komurkoli, vsak bo imel tolike zmožnosti za upraviteljstvo, kakor jo je pokazalo sedanje s svojim nadštirdesetletnim poslovanjem. A za to, do danes trajajočo šlamparijo „Narod“ doslej ni imel ne ene besede obsodbe — dosedaj je bilo v bolnici vse uzorno in sposobno. Sedaj pa taka tankočutnost. — Da gre mesto Slovencu, je jasno. Vsakega slovenskega deželnega odbornika dolžnost, (pa naj je liberalci ali klerikalec) — je, da odda svoj glas za slovenskega uradnika. Tu ne poznamo nobene politike, tukaj je vsak „Kuhhandel“ izključen. Ape-liramo na čast naših poslancev, katerekoli politične smeri, da preprečijo vsak tak poskus — in da poskrbe v prvi vrsti za svoje ljudi. Če nam bo Nemec kruh rezal, bomo vedno lačni; režimo si ga torej sami — ki smo si sami sebi najbližji po starem reku: Svoji k svojim!

Shod v Unionu. V ljubljanskem hotelu Union so priredili minulo nedeljo ljudski shod. Vsa prireditve je veljala klerikalne voditelje mnogo truda, kajti kar se da storiti, da bi bil shod videti čim mogočnejši in inpozantnejši, vse to so storili. Iz vseh krajev so si naročili zaupnike, da lahko poreko: vsa dežela je za

nam; najrazličnejši ljudje so dobili nalogo govoriti, češ pogledjte, vse govori za nas! Tega veselja jim ne zavidamo, vendar nas napolnjuje pri vsem tem najglobji dvom: meni-li dr. Šusteršič, da je zakrinkal svojo demagogijo dovolj? Ne odrekavamo mu posebne inteligence in zmožnosti, ali žalostno je, če porabi kdo svojo nadarjenost v edini namen obogatitve samega sebe — nekdanji ubogi dijak je postal v nekaj letih graščak itd.! — in zaslepljenje tistega ljudstva, v katerega službi naj se baje nahaja. O prvi priliki se hočemo pečati z dr. Šusteršičevim govorom obširneje. Naj se vendar stvar enkrat razgali.

„Slovenski Narod“ je prinesel v zadnji sobotni številki vse pozornosti vreden članek: „ljubljska ljudsko-šolska poslopja in drugo“. V njem pledira avtor za vpeljavo modernega paviljonskega sistema pri šolskih zgradbah, in razvija svoje nazore o telovadbi in telovadnicah. Kakor bi bilo želeti, da se resno upoštevajo pisateljevi nazori, tako imamo malo upanja, da prodre ž njimi. Jako veselilo bi nas, ako bi se to posrečilo in bi se zidalo mesto jednega velikega poslopja več paviljonov, pa makari da dobi vsaka hišica posebno kamenito ploščo, na kateri stoji zapisana tista svetovno zgodovinska važnost, kateri se modern človek kvečjemu lahko smeje.

Dr. Lampe — Dr. Krek. Ko so bile občinske volitve v Ljubljani, so izdali takozvani „neodvisni volilci“ oklic, v katerem pozivljejo meščanstvo, naj se dvigne tako proti klerikalizmu kakor liberalizmu in voli neodvisne kandidate. Takoj je bilo jasno, da imajo pri tem klerikaleci sami svoje roke. Liberalcem se je tudi posrečilo dobiti rokopis tistega oklica in ker je bila pisava zelo slična dr. Lampetovi, so obsodili tega, da je pisec tistega volilnega proglasa. Zdaj se nam poroča, da je dokazano, da ni bil tisti, ki je govoril proti klerikalizmu kakor liberalizmu nihče drug nego duhovnik Janez Ev. Krek! Mož si je nadel krinko neodvisnosti, ruval je celo proti lastni stranki, vse to po geslu: namen posvečuje sredstvo.

Shod v Trnovem. Katoliško politično društvo v Trnovem je priredilo minulo nedeljo shod svojih somišljenikov, ki se ga je udeležilo okrog 200 oseb, med temi do 15 žensk, nekaj mladoletnih fantov in 140—150 pravih volilcev, seveda samih pristašev Slovenske Ljudske Stranke, ali kakor jo imenujemo navadno: klerikalne. Na shodu je govoril ljubljanski demokrat, ne rdeči, ampak belo-rumeni, dr. Janez Evangelist Krek. Najprej je govoril o splošni in enaki volilni pravici za državni zbor. Pri tem je temeljito pobijal vse njene nasprotnike, v prvi vrsti veleposestnike, grofe in barone. Govoril je o tem v popolnoma demokratskem duhu, kar pa najbrže ni bilo povšeči navzočemu dekanu Kržišniku, ker se je pri taki priliki vedno namuzal. Krek je dejal, da ne more biti dvoma, da prodre taka volilna pravica. Primerjal je našo državo drevesu, ki so mu že strhnele korenine, treba je samo nekaj močnejšega piša in drevo se zvrne po tleh. Italija se pripravlja za boj z Avstrijo in tudi Ogrom ne gre drugzega po glavi, kakor kdaj dobe priliko za upor in se tako ločijo od habsburške vladarske hiše, da postanejo s tem samisvoji. V tem slučaju mora deliti Avstrija svojo armado: en del poslati na italijansko mejo, drugi del proti Ogrski in doma bi nastale razmere kakor so na Ruskem. Delavstvo vstaja in kliče po svobodi in enakopravnosti. Govornik se je skladal popolnoma s soc. demokrati. V tem zmislu je govoril Krek dalje. Ko je omenjal dr. Šusteršiča in izdajstva koroških in štajerskih Slovencev, česar ga dolži vsa javnost, je končno stvar vendar tako zasukal, da se je klerikalna stranka za svoje brate na Koroškem in Štajerskem res premalo potegnila in da bi jim lahko pridobila z odločnim nastopom še kak mandat. Ko je govoril dr. Krek o volilni reformi za kranjski deželni zbor, je odločno odklanjal, da bi bili oni v zvezi z Nemci. Trdil je, da je predlagal on sam v klubovi seji svoje stranke, naj se vladno reformo zavrže, češ, da niti ni podoba take reforme, kakor so jo zahtevali pred pol leta združeni slovenski klerikaleci in liberalci. Dejal je, da so ostali

člani kluba zavrgli njegov predlog, češ, da dobi klerikalna stranka itak večino!! (Torej se je šlo vendar le samo za to!) Glede liberalne obstrukcije je izjavil dr. Krek, da so storili liberalci s svojim ropotom veliko taktično napako. Da so bili mirni, bi spravili klerikalce v največjo zadrego — s čim in kako, tega žal dr. Krek ni povedal. O liberalni stranki je dejal, da je podobna mehurju, ki se kmalu razpoči in našteval je potem razne hibe falitne liberalne — kar je vse že stara pesem. Končno je zatrjeval, da hoče delati njegova stranka edino le za ljudsko korist. Nato so bile sprejete tri rezolucije — vse enoglasno, to se zna! Med govorom mu je ves čas pritrdjeval Mišetov fant, kar nas je sililo k smehu. Ubogi fant, ki bi vsaj znal, zakaj se je šlo. — Ves govor dr. Kreka ni bil drugega kakor velika mešanica pojmov, mož niti sam ne ve, kaj pravzaprav hoče in kaj je. Ali pa je hotel pokazati svoj demokratizem s tem, da je prišel na shod z umazanin in zmečkanim ovratnikom, nam res ni znano.

Vinski semenj v Postojnski jami. Da se povzdigne vinska kupčija s kranjskimi vini, zlasti z vipavskimi, ter da tudi širši krogi spoznajo kranjska vina glede njihove dobrote, se priredi v nedeljo, dne 6. maja ob 3. uri popoldne vinski semenj spojen z vinsko pokušnjo in sicer v plesni dvorani Postojnske jame. Razstavljenih bo več sto raznih vinskih vzorcev, med temi tudi najfinejša namizna in buteljska stara in nova vipavska vina. Jama bo slavnostno razsvetljena. Med prireditvijo bo svirala godba ter nastopijo tudi postojnski pevski zbori. Priredba se bo vršila po naslednjem sporedu: 1.) Ob polu 4. uri otvoritveni pozdrav po c. kr. okrajnem glavarju gosp. Štefanu Lapajnetu. 2.) Strokovni nagovor deželnega vinarskega komisarja v Ljubljani gosp. Fr. Gombača. 3.) Godba. 4.) Petje. 5.) Prosta zabava. Da se omogoči čimvečja udeležba, se je določila vstopnina le na 50 vin. za osebo. Naj torej te vsestransko ugodne prilike nihče, zlasti gg. gostilničarji in vinotržci, ne zamudi, in naj vsakdo še svoje znanke privabi s seboj.

„Slovensko Gospodinjo“ priložimo prihodnji številki „N. L.“ Opozarjamo pa že danes na njen članek o moderni ženi.

Da, da, kogar ne vzame marec, pobere ga april, šali se pokašljujoč marsikateri bolnik. Pa tudi nevarni april je šel srečno mimo, brez da bi se uresničil ta zloobetajoči šaljivi pregovor; seveda če je bolnik pravočasno rabil zanesljiva in uspešna sredstva. Da je tako sredstvo v prvi vrsti lekarnarja **Thierry-ja balzam**, dokazuje brošura s tisoči originalnih zahvalnic, ki jo lekarnar A. Thierry v Pregradi pri Rogatecu pošlje na zahtevo vsakemu zastoj in franko. Noben bolnik naj torej ne prezre inserata: **Thierry-jev balzam**, in naj ta balzam tudi naroči,

Tri goldinarje velja poštni zabojček brutto 5 kilo (okoli 50 do 60 kosov) **toaletnega mila (odpadkov)** lepo sortiranega z vijoličnim, rožnim, heliotrop, mošusovim, šmarničnim, breskvinim itd. duhom. Razpošilja proti povzetju podjetje **Manhattan** Budapešta, VII. Bezeredy ul. 3.

Izborno zalogo raznovrstnih novih in starih vin v sodih in steklenicah priporoča
Anton Müller
vinotržec v Domžalah (Kranjsko).

Na prodaj je hiša z vrtom in gozdom

četrt ure oddaljeno iz Kamnika. Proda se tudi posamezno. Cena za hišo in vrt 1000 kron, za gozd 700 kron. — Natančnosti se poizvedo pri g. Mat. Jeraju, županu v Podgorji pri Kamniku.

Zakonito zavarovano.
Vsako ponarejanje in ponatiskovanje kaznjivo.
Edino pravi je Thierryjev balzam
le z zeleno znamko z nuno.

Staroslaven, neprekosljiv zoper motenje prebavljanja, krče v želodcu, koliko, prehlajenje (katar), prsne bolezni, influenco itd. itd.
Cena: 12 malih ali 6 dvojnati steklenic ali 1 velika posebna steklenica s patent. zamaškom K 5.— franko. Thierryjevo centifolijsko mazilo splošno znano kot „non plus ultra“ za vse še tako zastarane rane, vnetja, poškodbe, ture in otekline vseh vrst. — Cena: 2 lončka K 3-60 franko razpošilja le proti predplači ali povzetju 17
Lekarnar A. Thierry v Pregradi pri Rogški Slatini.
Brošuro s tisoči zahvalnih pisem zastoj in franko. Dobiva se skoro v vseh lekarnah in medic. drogerijah.

„Naš List“
Zahtevajte

5 kron in več zaslužka na dan!

Iščejo se osebe obeh spolov, ki bi pletle na naših strojih. — Preprosto in hitro delo vse leto doma. — Ni treba znati ničesar. Oddaljenost ne škodi nič in blago prodamo mi. 15

Družba pletilnih strojev za domače delavce
Tom. H. Whittick & Co.
Praga, Petrske námesti 7—254.
Budapešta, Havas utca 3—254.

slo. Heiman.

Cenjenim gospodinjam
priporočamo najtopleje
pravi :Franckov: pridatek k kavi
kot najboljši kavni surogat,
izdelovan iz tozemskih surovin
v domači tovarni
Henr. Francka sinov
v Zagrebu.

Varstvena znamka.

Ces. kralj. privil. tov. za kav. sur.
16. stud. 1880, št. 13120.

D. X 7371 Mz. 08 I. J. W. L.

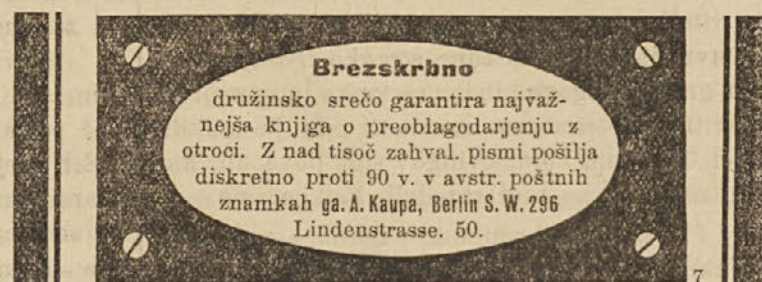
Čelikovana
v Parizu s častnim križcem, diplomom in zlato medaljo.
Patentirana
v 30 državah.

Št. 100. Schutzmarke

Streha prihodnosti!
Cementna zarezna strešna opeka
iz portland-cementa in peska
Praktična! Lepa!
Trpežnejša in bolj lahka streha, kakor iz vsake druge vrste strešnih opek iz ilovice.
Edini izdelovatelj za Kranjsko:
Janko Traun
izdelovatelj cementnin na Glincah pri Ljubljani.

Feller' Elsa-Fluid

Pod to znamko zavarovani lepo dišeči Fellerjev Fluid, ki prežene kašelj, hripavost, nervoznost, nahod, bolečine v vratu, v prsih in po udih, utrujenost, slabost, vnetje itd. 12 malih ali 6 dvojnati steklenic franko 5 kron. Naročila je nasloviti: E. V. Feller, Stubica, Elzin trg št. 138 (Hrvatsko).

♦ Za čas sadenja. 43 vrst krompirja za saditi, dragocenejša knjiga o preoblagodarjenju z otroci. Z nad tisoč zahval. pismi pošilja diskretno proti 90 v. v avstr. poštinih znamkah ga. A. Kaupa, Berlin S. W. 296 Lindenstrasse. 50.

Vir zdravja so brezalkoholne pijače

mej temi s pomočjo
Maršnerjevih šumečih limonadnih bonbonov
okus malin, citron, jagod, črešenj,
dišečih jagod prirejene
šumeče limonade
nedosežne.

Edino pristne s to varstveno znamko.

Vsakoletna poraba nad 40 milijonov.
Edini izdelovalec
Prva češka akcijska družba
orientalnih sladkornih in čokoladnih izdelkov
Kraljevi Vinogradi, prej A. Maršner.